

Puidukoide vastne õgib puitu mitu aastat jutti

Puidukahjurid ei vali, kas toita oma vastseid vanaema kummuti, hinnalise antiigi või katuseprussiga – puit on puit.

MARI SARV
mari.sarv@epl.ee

Mardikad, keda rahvasuus kutsutakse puukoideks, on puitu uuristavad kahjurid, kel on õnnestunud arendada välja hulk eluvorme, nad võivad elada mugavalt ka täiesti kuivas puidus. Puitu vajavad nad selleks, et sinna poetada oma munad, kust väljuvad vastsed saavad puitu neli, mõnikord ka kuus aastat järelda.

Täiskasvanud mardikate aktiivne periood, mille käigus nad paljunevad, on maist augustini. Emased mardikad munevad lõhedesse, pragudesse või puidu karestatud pinnale 20–30 valget muna. Nendest väljunud imetillukesed vastsed närvad ennast puitu ega välju sealt enne kahte kuni nelja, mõnikord ka kuusi

kuut aastat. „Seega valdava osa oma elutsüklist veedavad need kahjurid puidus, täpsemalt puitu kahjustades,” nendib OÜ Rentokil tehnik Marek Pöld.

Täiskasvanud vastne on 5–10 mm pikk, valge, C-kujulise usja keha ja kolme paari lühikeste rindmikujalgadega. Nukkumiseks õõnestab ta puidu pinna lähedale laiema kambri ning valmistab puidujahust kookoni ehk nuku. Nukkumine kestab 2–3 nädalat. Nukust väljunud mardikas närib puitu ümmarguse väljalennuava, mille läbimõõt on 1,5–2 mm. Kahjustused ongi näha alles pärast mardikate lahkumist.

„Kui kahtlustate oma majas puidukahjureid, tuleb esmalt kindlaks teha, kas kahjustused on vanad või on putukate elutegevus alles täies hoos. Nagu öeldud, nende töö algust palja vaatlusega ei avasta, kõige kindlamad märgid on väljalennuavad,” juhendab Pöld.

Putukakahjustustele viitavad tema sõnul veel elusad putukad (või valmikud, vastsed, munad)

Puukoide töö algust palja vaatlusega ei avasta. Kõige kindlamad märgid on väljalennuavad.

hoonetes või otse kahjustuspaigal; igasugune peen pudenev puidu- jm materjali puru; putukate nukukestad, surnukehjad, kehaosad; putukate kahjustusjäljed – väljumisavad esemetel, tunnelid, käigid, nukkumiskambriid materjalis.

Oluline on teha vahet vanadel ja uutel putukakahjustustel. Värskele väljalennuavale vihjavad

augu teravad servad ning kergesti lenduv värske puidupuru. August paistev puit on puhas. Vanade väljalennuavade juures on puidupuru tavaliselt tsemnteerunud. Puitu on õige vaadelda tavalises valguses, sest tugevas elektrivalguses paistavad ka vanad väljalennuavad uutena.

Hea on teada, et tültselt ei suuda need putukad rikkuda

(sünteesiliselt?) viimistletud puitu – värvitud, lakitud, vahatatud, immutatud jms. „Seega saab materjali kahjurputukate eest kaitsta katmise või laki, õlivärvi, tärpentiniga segatud vahaga, formaldehüüdvaikude või siis spetsiaalsete antiseptikutega immutamise,” jagab tehnik soovitusi. PUIDU TÖÖTLEMINE NATURAALSET VAHENDITEGA AGA KAHJUREID EEMAL EI HOIA?

Puidu pinna töötlemine ei hävita juba olemasolevaid vastseid puidus. Kahjustatud ehituspuitu tuleb töödelda putukaid hävitavate kemikaalide ehk insektitsiididega. Kahjustuse korral tuleks töödelda kogu ohustatud puitmaterjal, mitte ainult need kohad, kus juba paistavad väljalennuavad – pole ju teada, kus pinna all järgmised vastsed kahju teevad.

Rentokil pakub puidukahjuritõrjet alates saabuvas suvest, praegu teeldakse preparaadi registreerimisega kemikaalide teabekeskuses.

Innovaatilised püünised on leidlikud, ohutud ja mugavad

MARI SARV
mari.sarv@epl.ee

Rentokil OÜ kahjuritõrje ei tähenda pelgalt mürgitamisest ja kinnipüüdmist. Firmal on pakuda uuenduslikke vahendeid ja lähenemisi, mis sobivad ka suure riski ja täissallimatusega kohtadesse.

Üks neist on Rentokil'i patenditud (esialgselt patenditud 2003. aastal Suurbritannias ning kehtib üle maailma enamikus riikides, kus Rentokil tegutseb) 21. sajandi hiirepüünis Radar, kuhu hiir läheb puht uudishimust, kuid välja enam ei tule. Radarit soovitavad Rentokil'i eksperdid toidu- ja ravimitööstuses ning arvutitruumidesse, kus tuleb kiiresti hävitada ka üksainus hiireke. Samuti sobib see paikadesse, mida ei saa mürgitada või kus ei saa kasutada (mürgi)sõõta.

Radar on põhimõtteliselt tehnilik hiireurg, mis paneb seinale aarde, kus hiired liiguvad. Kui näiline siseneb, tuvastab masin selle infrapuna kiirtega, paneb siis ukseid kinni ja doseerib loomale paraja hulga süsihappegaasi. Hiir kaotab sekunditega teadvuse ja sureb vähem kui minuti jooksul valutult.

Süsteem „meelitan, tapan ja korjan diskreetselt kokku” on Rentokilil ka tiivuliste häirijate tarbeks, kes on eriti soovimatud külalised toiduga tegelevates asutustes, olgu see toiduhulgiladu või välikohvik. Valguspüünis Titan Alpha meelitab kõiki lendavaid putukaid ultraviolettkiirgusega. Valguse poole lennates põrkavad lendajad aga vastu elektrivoolu all olevat võrku ja saavad elektrilöögi. Surnud putukad kukuvad alusele, kust neid on lihtne eemaldada. Elektrilöögi alternatiiviks on mõnel mudelil liimpüünis, mille külge kärbsed ja muud putukad kinni jäävad.

Hiir kaotab sekunditega teadvuse ja sureb vähem kui minuti jooksul valutult.

Lisaks tavalistele toodetele ja teenustele on aga Rentokilil korporatsioonil PestNetOnline'i süsteem selliste vastusturikastele asutustele, kus ei tohi olla ühtki pisikest putukat, näiteks haiglatel ja toiduainetööstuse ettevõtetel. Igasse ruumi paigaldatakse andurid, mis seiravad, kas ruumis liigub hiiri või putukaid, ning salvestavad toimiva arvutisse. Neist kogub tehnik andmed serverisse, kust klient saab juba ise iga kell veebi kaudu lugeda mitte ainult raportite väikesest liikujatest, vaid ka juhisel kahurite ennetamiseks, ana-

lüüse-ennustusi nende liikumiskäitumise kohta jne. Tõsi, Eestis sellist süsteemi veel ei pakuta. Rentokil finantsjuht Vladlen Petrovski ennustab, et PestNetOnline jõuab Eesti klientideni järgmisel aastal.

Innovaatilised lahendused on söödavabad ja nüüdisaegsed, kuid see ei tähenda, et need peaks kasutama vaid operatsioonisaalides ja kosmosetööstuses. Maimitud „lendurite” valguspüünised teevad sama head tööd maakodus või vagunelamus ja diskreetne hiirepüünis püüab hiiri kenasti ka korterelamus.

Linnud määrivad ja karjuvad

Linnulaul väärib linnast välja vaikusse sõitmist ja selle nimel tõustakse koos päikesega üles, kuid linnalinde hinnatakse harva sama kõrgelt.

MARI SARV
mari.sarv@epl.ee

Tuvid, varesed, varblased ja kajakad kannavad edasi haigusi ja viirusi (toituvad ju sageli prügi-kastides); reostavad väljajäetega mitte ainult ehitisi ja monumente, vaid ka autosid ja soenguid; rikkuvad kaubanduskeskustes ja välikohvikutes kaupia ning käivitavad valvesteeme. Kolm nagu üheksa-aastase poisi täiuslik suvevaheaeg. Ka on linnalinnud ohtlikud maanduvatele ja tsvustavale lennukitele.

Rentokil OÜ müügijuht Mario Marjapuu loetleb selle kõige tagajärgi ettevõtetele: reostus – väljajäetud ja kisa –, ehitiste hoolduse ja puhastamise ning mahakantud kaubaga seotud kulud, kahjustada saavad kliendisuhed.

Nimelt pole linnud lihtsalt linnainimeste kapriis. „Linnusõnnik ehk guano on mitmesuguste ühendite segu: seal on nitraadid, fosfaadid, ammoniumühendid, oksaalühendid ja süsihappesoolad. Loomulikult rikub selline koostis pindu, kuhu see plartsatab,” sõnab Marjapuu.

Rentokil linnutõrjelahenduste eesmärgi on teha lindude eluolu võimalikult ebamugavaks. „Paigaldame kastustele, aknalauadadele ja majakarniisidele lindude maandumist takistavaid ogasid, sama eesmärgi saavutamiseks katame terveid katusi linnuvõrguga. Tänavalaternete peale paigaldame samuti seadeldisi, mis ei lase lindudel sinna maanduda ega autosid rikkuda,” loetleb mees.

Suurematel territooriumidel (nt prügimägedel) saab kasutada elektroonilist lindude peletamise seadet, mis tekitab eri lindude

hädakisa ja hoiab liigi ohutuskauguses. Vana hea hernehirmituse eeskujul võib ka linnas kasutada kõiksuguseid makette, palle, helkmaterjalist ribasid jms. On olemas ka gaasiga töötav seadeldis, mis teeb teatud aja tagant kõva pauku ja ehmatab nii linnud eemale. Kaubanduskeskustest püütakse linnud kinni spetsiaalse linnuvõrguga, kust nad hiljem vabastatakse. Keerukamates olukordades kasutatakse ka elektroonilist peletit, mis väljastab regulaarselt kerge elektrilöögi.

Marjapuu tunnustab, et tegelikult pole lindude tõrjumine ainult linnade probleem: „Maapiirkondades teevad linnud tüli näiteks viljasalvedes, hoidlates, põldudel ja aedades. Sinna sobib spetsiaalne linnupuur, millesse püütud linnud saab emal lahti lasta,” selgitab ta. Maalgi saab kasutada kirjeldatud hädakisamasinat. Marja- ja muudesse istandikesse sobib päikesel mõjuv toimiv linnupeleti, mis heidab üle põllu teravaid valgushelke.

Linnud pole küll otseselt kahjurid, kuid võivad linnainimese elu vägagi häirima hakata. Seetõttu tasub prügi-kastidel kaaned peal hoida ja koduaknale ei maksa saiapuru puistata. Just sell põhjusel on näiteks Venemaa Markuse väljakul tuvide tootmine keelatud: hallid linnud matavad linna müüdu enda alla. Pigem kasutage väiksemate lindude toitmiseks spetsiaalseid maju, kuhu suured probleemtekitajad ei pääse.